

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ:
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

10 жовтня 2025 року

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Національний авіаційний університет
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Національний університет «Полтавська політехніка» ім. Юрія Кондратюка
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національна академія статистики, обліку та аудиту
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця
Львівський торговельно-економічний університет
Академія Сілезії (Республіка Польща)
Варшавський університет природничих наук (Республіка Польща)
Клайпедський університет прикладних наук (Литовська Республіка)
Естонський університет прикладних наук для підприємництва (Естонська Республіка)
Національний контактний пункт «Європейський інститут технологій
та інновацій» програми Horizon Europe
ГО «Міжнародна фундація науковців та освітян»
Міжнародна асоціація з економіки (Відень, Австрія)

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

**Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

10 жовтня 2025 року

**Харків
ДБТУ
2025**

УДК 330.354:339.92
ББК 65.9(4Укр)-96
М55

Організаційний комітет:

Голова комітету: *В.М. Михайлов*, д.т.н., проф.

Заступники голови: *О.В. Мандич*, д.е.н., проф.; *Т.О. Ставерська*, к.е.н., доц.

Члени оргкомітету: *О.В. Батюк*, д.ю.н., доц.; *В.О. Бабенко*, д.е.н., проф.; *М.Г. Безпарточний*, д.е.н., проф.; *Т.Г. Бондарук*, д.е.н., проф.; *Т.А. Власенко*, д.е.н., проф.; *В.А. Гросул*, д.е.н., проф.; *М.В. Дубина*, д.е.н., проф.; *О.В. Жилиякова*, к.е.н., доц.; *Н.Б. Кащена*, д.е.н., проф.; *Р. Кіндіріс*, д.н., проф.; *Г.М. Коптева*, д.е.н., проф.; *Т.Д. Косова*, д.е.н., проф.; *Г.Г. Лисак*, к.е.н., доц.; *Т.В. Мединська*, д.е.н., проф.; *О. Несторенко*, PhD., доц.; *О.В. Прокопенко*, д.е.н., проф.; *Я. Скурладські*, д.н., проф.; *В.П. Яковлева*.

Друкується відповідно до наказу в.о. ректора ДБТУ про проведення IV Міжнародної науково-практичної конференції «Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід» (№ 01-01/356 від 08.10.2025 р.)

Конференція проводиться в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module «Європейська архітектура сталого розвитку: механізми економічної та фінансової інтеграції» / «European Architecture of Sustainable Development: Economic and Financial Integration Mechanisms» – SusDEFIM (№ 101127849).

М55 Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід [Електронний ресурс]: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 10 жовтня 2025 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2025. – 577 с. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>

Збірник містить матеріали конференції, у яких розглядаються проблеми та перспективи розвитку механізмів забезпечення сталого розвитку в умовах динамічних викликів і загострення глобальних протистоянь. Представлено фінансові важелі, обліково-аналітичне забезпечення, соціально-економічні та управлінські аспекти реалізації потенціалу відновлення економічного відновлення та сталого розвитку в умовах цифровізації суспільних відносин з урахуванням міжнародного досвіду та орієнтацією на підвищення професійної компетентності фахівців.

Матеріали друкуються в авторській редакції мовою оригіналу. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК 330.354:339.92
ББК 65.9(4Укр)-96

У перспективі найбільш ефективні підприємства поєднуюватимуть людський інтелект, стратегічне бачення та аналітичну потужність цифрових систем. Вони формуватимуть нову модель управління, де рішення приймаються на основі даних, підтримуються алгоритмами ШІ та спрямовані на сталий розвиток.

Таким чином, подолання існуючих викликів та впровадження інтелектуальних аналітичних технологій стануть ключовими факторами підвищення стратегічного потенціалу українських підприємств. Аналітичні методи оцінювання стратегічного потенціалу підприємства є невід'ємною складовою сучасного стратегічного управління. Вони дозволяють керівникам не лише адекватно оцінювати поточний стан підприємства, а й прогнозувати його розвиток у мінливому середовищі. Уміння працювати з аналітикою, інтерпретувати дані та на їх основі приймати стратегічні рішення перетворюється на головний фактор конкурентоспроможності підприємства. У сучасному світі саме той бізнес, який ефективно використовує інформацію, має найбільший потенціал до зростання, інновацій і сталого розвитку.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ БАЗИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ РОЗРАХУНКІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

Фартушняк О.В., канд. екон. наук, доц.

Жура В.С., здоб. ВО

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

В умовах сучасного ринкового середовища малим підприємствам необхідно забезпечувати не лише ефективне функціонування, а й раціональне управління потоками, зокрема системою розрахунків. Для цього важливим стає впровадження інструментів аналітичного оцінювання, що дозволяють комплексно відстежувати результати діяльності та своєчасно реагувати на відхилення. У сучасній практиці управління все більшого поширення набувають інструменти аналітичного оцінювання, зокрема побудова матриць показників, колективне експертне оцінювання та система КРІ.

Так, автори Цеслів О. В., Климович О. Р. у своїй праці [7] пропонують матрицю показників (систему збалансованих показників) для оцінки ефективності бізнес-процесів. Це структура із декількох перспектив (фінансова, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток або організаційний потенціал), у межах яких обираються ключові показники.

Широкої популярності набирає колективне експертне оцінювання [6], тобто використання групи експертів для визначення важливості показників (ваг), ранжування, перевірки доцільності включення тих чи інших метрик. Експертне оцінювання часто застосовується для відбору показників або визначення їх пріоритетності. Наприклад, при побудові збалансованої системи показників або КРІ для окремої організації чи підрозділу. КРІ – це кількісні або

якісно-кількісні індикатори, які відображають ефективність в досягненні стратегічних чи тактичних цілей.

Науковці використовують різні КРІ у своїх дослідженнях. Наприклад, Гельман В. [2] пропонує використання певних коефіцієнтів для оцінки, зокрема: рентабельності, ліквідності, обіговості капіталу, доходу на одного співробітника, показники задоволеності/лояльності персоналу, рівень дефектів, виконання фінансових цілей. На думку авторів [1, 2] у процесі здійснення вибору таких показників можна використовувати функцію S.M.A.R.T. На нашу думку, для оцінювання системи розрахунків експерти можуть брати фінансові або облікові показники найбільш критичні в контексті грошового потоку або ризиків, пов'язаних з простроченнями платежів.

На основі аналізу праць науковців [1-7] можна виділити такі підходи:

1. Визначення стратегічних цілей, пов'язаних із фінансовими показниками і управлінням грошовими потоками. Для малого підприємства може бути стратегічною метою зменшення дебіторської заборгованості до певного рівня, скорочення періоду обороту коштів, підвищення платіжної дисципліни.

2. Створення матриці ключових фінансових та операційних показників, де кожен показник має конкретні мету та норматив («еталон»). Матриця може бути побудована за категоріями:

фінансові (прибутковість, ліквідність, обіговість);

операційні (терміни обробки платежів, кількість прострочених рахунків, середній термін оплати постачальникам);

клієнтські / партнерські (частка платежів, що надходять вчасно, задоволеність клієнтів / постачальників щодо платежів);

інформаційні процеси (автоматизовані розрахунки, рівень цифровізації, використання електронних платежів тощо).

3. Колективне експертне оцінювання для вагомості показників. Експертна група із менеджерів фінансів, обліку, продажів може оцінити, які з показників мають більший вплив на фінансовий стан підприємства, які найризикованіші, а також визначити, які КРІ слід контролювати більш ретельно. Оскільки показники мають різні шкали й величини, зазвичай нормалізують (наприклад, відносно значення фактичного до максимально можливого / бажаного), визначають вагу кожного показника, потім агрегують в інтегральний показник. Це видно в запропонованих методиках оцінки сталого розвитку енергетичних підприємств [4], де спершу відбирається велика кількість показників, потім — експертами — здійснюється підбір й визначення ваг.

4. КРІ. В дослідженні [3] на ERP-Project, зазначено як КРІ: обсяг реалізації, надходження грошових коштів, рівень дебіторської заборгованості; також у секторах витрат — витрати на виробництво, ефективність використання ресурсів. Фінансові КРІ включають обсяги надходжень, оборот грошових коштів, коефіцієнти ліквідності, дебіторської та кредиторської заборгованостей.

5. Зворотний зв'язок та коригувальні дії. У дослідженні групи авторів [5] методики передбачають не просто вимірювання, але й регулярний перегляд КРІ за результатами, виявлення відхилень, аналіз причин і коригування процесів

або цілей. Це включає ситуаційне моделювання, періодичний перегляд ваг, норм, цільових значень показників.

Автори в вищенаведених дослідженнях також вказують на певні обмеження. Складність кількісної оцінки і збору даних пов'язано з тим, що чим більше КРІ (показників), тим більше ресурсів потрібно на збір і обробку даних. Для малого підприємства це може бути дорогим. Важливо, щоб вартість збору даних не перевищувала користь від їх використання. Крім цього, не всі КРІ універсальні – потрібно адаптувати до конкретних умов підприємства: галузі, розміру, структури, наявності ІТ-систем. Для отримання релевантних результатів потрібна збалансованість (фінансові, операційні, кадрові, клієнтські) та уникання дублювання чи конфлікту між показниками. Також є необхідність у регулярному перегляді, оскільки зовнішнє середовище змінюється (ринкові умови, клієнти, технології), тому КРІ і матриця повинні коригуватися.

Щоб застосувати ці методики до управління розрахунками малого підприємства, можна побудувати такий алгоритм:

визначити стратегічну ціль, пов'язану з розрахунками (наприклад: мінімізувати прострочену дебіторську заборгованість, зменшити оборот коштів, покращити платіжну дисципліну).

сформувати список потенційних показників (операційних, фінансових, клієнтських) стосовно розрахунків.

провести колективне експертне оцінювання для ранжування та визначення ваг кожного показника (наприклад, коефіцієнт важливості, ризику).

нормалізувати дані (привести до порівнянних масштабів).

побудувати матрицю показників, в якій відображені фактичні значення, цільові або нормативні значення та вага.

розрахувати інтегральний показник управління розрахунками як агрегат із вагових показників.

встановити регулярність моніторингу та зворотнього зв'язку, щоб перевіряти відхилення, аналізувати причини, вносити корективи у процеси або КРІ.

використовувати результати для прийняття управлінських рішень, зокрема, заходи по прискоренню оплат, перегляд умов платежів, оптимізацію надходжень грошових коштів, автоматизацію розрахунків тощо.

Інформаційні джерела:

1. Витошко О. М. Ефективність роботи персоналу та КРІ. *Збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Моделювання та прогнозування економічних процесів»*. м. Київ, 17.11.2022 року. С.111-112.

2. Гельман В. Метод оцінки ключових показників ефективності в управлінні кадровим ресурсом підприємства: науково-методичні засади. *Вісник Запорізького національного університету «Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки»*. № 3 (39). 2018. С. 7-11.

3. КРІ – система оцінки якості управління. URL: https://erp-project.com.ua/index.php/uk/korisni-materiali/statti/upravlinnya/433-kpi-sistema-otsinki-yakosti-upravlinnya?utm_source=chatgpt.com

4. Туран У. Формування та оцінювання показників сталого розвитку підприємств енергетичного сектора: дис. ... д-ра філософії : спец. 051 : галузь знань 05 / Угур Туран ; наук. керівник Савченко О. І. ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків, 2021. 266 с.

5. Управління економічною безпекою промислових підприємств в контексті забезпечення національних інтересів України / Гавриш О.А., Дергачова В.В., Салоїд С.В., Кузнєцова К.О., Ченуша О.С. К.: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 330 с.

6. Філіппов В.Ю., Антошук В.М. Інформаційне забезпечення динамічного управління бізнес-процесами з колективним експертним оцінюванням. *Economic journal Odessa polytechnic university*. №3(13), 2020. С. 87-94.

7. Цеслів О. В., Климович О. Р. Використання цифрових метрик для оцінки ефективності бізнес-процесів. *VI Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи»*. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2025. С.138-139.

МОДЕЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Яцюк О.В., здоб. ступ. PhD

Богомаз О.П., здоб. ступ. PhD

Державний біотехнологічний університет

Інтеграція України до європейського економічного простору примножує роль зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) як чинника зміцнення конкурентоспроможності підприємств та реалізації принципів сталого розвитку. В умовах глобальних викликів, цифрової трансформації та посилення вимог до корпоративної відповідальності сталий розвиток підприємств вимагає формування цілісної системи управління, що інтегрує економічні, соціальні та екологічні цілі.

Система забезпечення сталого розвитку підприємств, що здійснюють ЗЕД, базується на триєдиній моделі сталості (рис. 1), є структурно багаторівневою й функціонально інтегрованою і, відповідно, реалізується через конкретні управлінські, обліково-аналітичні та контрольні механізми.

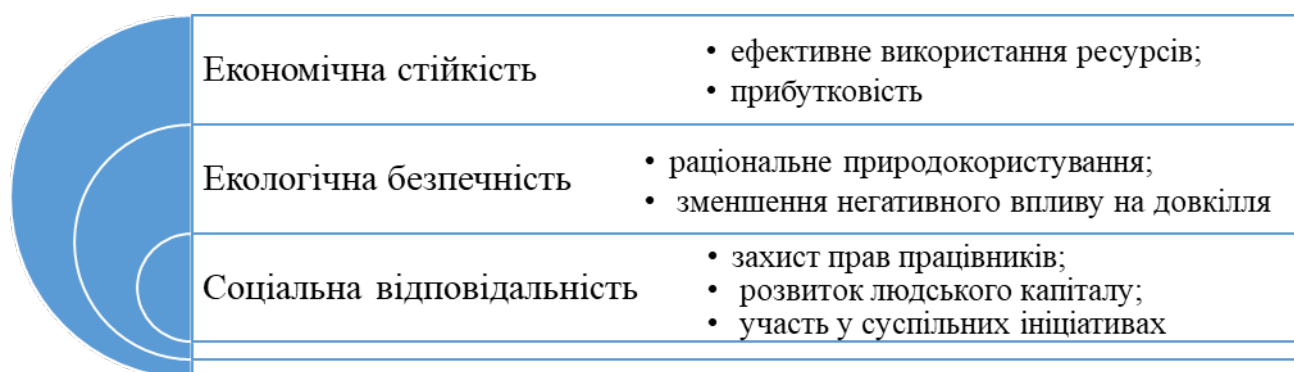

Рис. 1. Триєдина модель сталого розвитку підприємств